

Xizmat ko'rsatish sohanisini rivojlantirish istiqbollari: "Binafsha oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim tashkiloti"

F.Oripov

Ilmiy rahbar: N.A.Mamadalieyva

NIU

Annotatsiya: O'zbekiston iqtisodiyotida xizmat ko'rsatish sohasi jadal rivojlanmoqda, bu esa maktabgacha ta'lim kabi ijtimoiy xizmatlarning xususiy sektor orqali kengayishiga zamin yaratmoqda. "Binafsha Oilaviy Nodavlat Maktabgacha Ta'lim Tashkiloti" misolida oilaviy nodavlat MTTlarning istiqbollari ko'rib chiqiladi. 2024-yil yakuniga ko'ra, respublikada 38 058 ta MTT faoliyat yuritib, ulardan 28 729 tasi oilaviy nodavlat shaklda bo'lib, umumiy son 2023-yilga nisbatan 2085 taga oshgan. Davlat siyosati ("O'zbekiston - 2030" strategiyasi va PQ-4312-son qaror) doirasida 2030-yilga borib bolalarni 100% qamrab olish rejalashtirilgan. Ushbu maqola oilaviy nodavlat bog'chalarning afzalliklari (moslashuvchanlik, individual yondashuv, qo'shimcha o'rinlar yaratish), davlat imtiyozlari (moddiy-texnik ta'minlash, soliq yengilliklari) va rivojlanish omillarini tahlil qiladi. Natijada, bunday tashkilotlar xizmat sifatini oshirish, ish o'rinlari yaratish va oilalarning ijtimoiy farovonligini ta'minlashda muhim rol o'ynashi ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, oilaviy nodavlat MTT, xizmat ko'rsatish sohasi, Davlat-xususiy sheriklik (DXSH), bolalar qamrovi, xususiy bog'chalar, kivojlanish istiqbollari

Prospects for the development of the service sector: "Binafsha family non-state preschool education organization"

F.Oripov

Scientific Supervisor: N.A.Mamadalieva

NIU

Abstract: The service sector is rapidly developing in the economy of Uzbekistan, which creates the basis for the expansion of social services such as preschool education through the private sector. The prospects for family non-state NPOs are considered on the example of "Binafsha Family Non-State Preschool Education Organization". As of the end of 2024, 38,058 NPOs were operating in the republic, of which 28,729 were family non-state, and the total number increased by 2,085 compared to 2023. Within the framework of state policy ("Uzbekistan - 2030" strategy and Resolution No. PQ-

4312), it is planned to achieve 100% coverage of children by 2030. This article analyzes the advantages of family non-state kindergartens (flexibility, individual approach, creation of additional places), state benefits (material and technical support, tax breaks) and development factors. As a result, it is shown that such organizations play an important role in improving the quality of services, creating jobs and ensuring the social well-being of families.

Keywords: preschool education, family non-state MNE, service sector, Public-private partnership (PPP), coverage of children, private kindergartens, development prospects

Kirish

O'zbekistonning so'nggi yillardagi iqtisodiy o'sishi fonida xizmat ko'rsatish sohasi YAIMning muhim qismini egallab, 2025-yil yanvar oyida 11,4% o'sish ko'rsatgan. Bu soha ichida maktabgacha ta'lim xizmatlari alohida o'rin tutadi: 3-7 yoshli bolalarning qamrov darajasi 2024-yilda 74-76% ga yetgan, ammo 2030-yilga 100% ga yetkazish maqsadi qo'yilgan. Davlatning "O'zbekiston - 2030" strategiyasi va 2019-yildagi Konsepsiya (PQ-4312) oilaviy nodavlat MTTLarni rivojlantirish orqali qo'shimcha o'rinlar yaratishni ustuvor vazifa qilgan. "Binafsha Oilaviy Nodavlat Maktabgacha Ta'lim Tashkiloti" kabi muassasalar bu jarayonning yorqin namunasidir: ular oilalarga yaqin, moslashuvchan va sifatli xizmat taklif etadi.

Maqola maqsadi:

Ushbu tashkilot turining rivojlanish istiqbollari statistika va davlat siyosati asosida tahlil qilish.

Adabiyotlar tahlili / Fon ma'lumot:

O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimi 2017-2018 yillarda sezilarli o'zgarishlarga duch keldi: nodavlat MTTLar soni 1,4 mingdan 2024-yilda 31 mingdan oshdi. Oilaviy nodavlat shakl 595-son Nizom (2018) va davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali rivojlantirildi - 50 nafargacha bola uchun moddiy-texnik ta'minlash, litsenziyasiz faoliyat va imtiyozli kreditlar berildi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2020-2025 yillarda oilaviy bog'chalar soni keskin oshdi: 2024-yilda 28 729 ta, qo'shimcha 118-257 ming o'rin yaratildi. "O'zbekiston - 2030" strategiyasida ta'lim yo'nalishi bolalarni to'liq qamrab olish, infratuzilmani modernizatsiya qilish va xususiy sektor ishtirokini kuchaytirishni belgilaydi.

O'zbekistonning so'nggi yillardagi ijtimoiy-iqtisodiy islohotlari fonida maktabgacha ta'lim sohasi eng dolzarb va ustuvor yo'nalishlardan biriga aylandi. Bu dolzarblik quyidagi asosiy omillar bilan izohlanadi:

1. Davlatning strategik maqsadlari va 2030-yil rejalari "O'zbekiston - 2030" strategiyasi (PF-158-son, 2023) doirasida bolalarni maktabgacha ta'lim va tayyorlov guruhlarini bilan to'liq (100%) qamrab olish maqsadi qat'iy belgilangan. Bu nafaqat

ta'lim sifatini oshirish, balki bolalar rivojlanishini erta yoshdan ta'minlash, oilalar farovonligini yuksaltirish va kelajak avlodning intellektual salohiyatini mustahkamlash uchun zarur. Strategiyada maktabgacha ta'lim tizimini yangi bosqichga olib chiqish, 100% toza ichimlik suvi va zamonaviy sanitariya-gigiyena bilan ta'minlash kabi aniq ko'rsatkichlar qo'yilgan.

2. Qamrov darajasidagi joriy holat va o'sish zarurati 2024-yil yakunida 3-7 yoshli bolalarning maktabgacha ta'lim bilan qamrov darajasi taxminan 74-76% atrofida bo'lgan. 2025-yil maqsadlari esa qamrovni 78-79% ga yetkazishni ko'zda tutgan (PQ-455-son, 2024 va boshqa hujjatlar).

- o 2025-yilda qo'shimcha 83 ming yangi o'rin yaratish rejalashtirilgan (162 ta davlat, 100 ta DXSH va 1000 ta oilaviy nodavlat MTT orqali).

- o 2026-yilga borib qamrovni 80% ga yetkazish va 6 yoshlilar uchun tayyorlov guruhlarini 98-100% qamrab olish maqsad qilingan (2025-2026 yillarga oid Hukumat qarori, 83-son, 12.02.2025). Bu ko'rsatkichlarga erishish uchun yiliga minglab yangi bog'chalar (xususan, oilaviy va nodavlat shakllar) ochilishi kerak, chunki davlat bog'chalari yolg'iz o'zi yetarli quvvatga ega emas.

3. Nodavlat (xususan, oilaviy) sektorning tez rivojlanishi 2025-yil noyabr holatiga ko'ra, respublikada jami 38 mingdan ortiq maktabgacha ta'lim tashkiloti mavjud, ulardan 28 729 tasi oilaviy nodavlat shaklda. Bu 2023-yilga nisbatan +2085 ta o'sishni bildiradi. Davlat siyosati (PQ-4312, 595-son Nizom va 2025-2026 chora-tadbirlar) oilaviy nodavlat MTTlarni qo'llab-quvvatlash orqali:

- o Moddiy-texnik ta'minlash,

- o Soliq yengilliklari,

- o DXSH loyihalari va kredit imtiyozlari berilmoqda. Bu sektor arzon, moslashuvchan va individual yondashuvga ega bo'lib, chekka hududlar va yuqori to'lov qobiliyatiga ega mahallalarda tez rivojlanmoqda.

4. Xizmat ko'rsatish sohasidagi umumiy o'sish bilan bog'liqlik Xizmat ko'rsatish sohasi O'zbekiston iqtisodiyotining yetakchi tarmoqlaridan biri bo'lib, 2025-yil yanvar oyida 11,4% o'sish ko'rsatgan (hajmi 64,8 trln so'm). Ta'lim xizmatlari (jumladan, maktabgacha) bu o'sishda muhim o'rin tutmoqda, chunki nodavlat sektor raqobat orqali sifatni oshirib, ish o'rinlari yaratmoqda (har bir oilaviy bog'cha 10-20 ta yangi ish o'rni beradi) va ota-onalarga ishga joylashish imkonini kengaytirmoqda.

5. Ijtimoiy va demografik muammolar O'zbekistonning yosh aholisi ko'p (3-7 yoshdagilar soni millionlab), ammo chekka tumanlarda (masalan, Urgut, To'rtko'l, Sariosiyo) qamrov darajasi hali ham past. Oilaviy nodavlat bog'chalar bu muammoni tez hal qilishning eng samarali yo'li hisoblanadi. Shuningdek, inklyuziv ta'lim, zamonaviy metodlar (ingliz tili, STEAM) va raqamlashtirish (elektron navbat, monitoring) joriy etilishi dolzarblikni yanada oshiradi.

Umuman olganda

“Binafsha Oilaviy Nodavlat Maktabgacha Ta’lim Tashkiloti” kabi muassasalar nafaqat xususiy biznes modeli, balki davlatning 2030-yil maqsadlariga erishishdagi muhim vosita hisoblanadi. Mavzuning dolzarbligi shundaki, bu soha rivoji oilalar farovonligi, gender tengligi (ayollar ishga qaytishi), iqtisodiy o’sish va milliy rivojlanishning asosiy omillaridan biridir. Hozirgi vaqtda (2026-yil boshida) qamrovni 80%+ ga yetkazish uchun nodavlat sektorning hissasi yanada kuchayishi zarur - bu esa yangi imkoniyatlar va raqobatni keltirib chiqaradi.

Oldingi tadqiqotlar

(Stat.uz, MMT vazirligi hisobotlari) shuni ko‘rsatadiki, nodavlat sektor davlat bog‘chalariga yukni kamaytirib, ijtimoiy muhtoj oilalar farzandlarini qamrab olishda muhim rol o‘ynamoqda.

Asosiy qism / Natijalar va tahlil

“Binafsha Oilaviy Nodavlat Maktabgacha Ta’lim Tashkiloti” kabi muassasalar xizmat ko‘rsatish sohasining rivojlanishida quyidagi afzalliklarga ega:

1. Statistik o‘lish va qamrov: 2024-yilda MTTlar soni 38 058 taga yetdi (2023-yilga nisbatan +2085 ta), ulardan 75% dan ortig‘i oilaviy nodavlat. Bu qamrov darajasini 74-76% ga ko‘tardi. Toshkent, Samarqand, Andijon kabi hududlarda oilaviy bog‘chalar eng ko‘p - 4000+ ta.

2. Davlat qo‘llab-quvvatlashi: Imtiyozlar - moddiy ta‘minlash 3-10 yil muddatga, soliq yengilliklari (ijtimoiy soliq bitta ish joyi bo‘yicha), kredit muddatini uzaytirish (2024-yil qarori). DXSH loyihalari orqali 2020-2024 yillarda minglab yangi bog‘chalar ochildi.

3. Iqtisodiy va ijtimoiy samara: Har bir oilaviy bog‘cha 10-20 ta ish o‘rni yaratadi, ota-onalarga ishga joylashish imkonini beradi. Individual yondashuv (katta guruhlar o‘rniga kichik oilaviy muhit) bolalar rivojlanishini yaxshilaydi. Xususiy sektor sifatni oshirishga majbur - raqobat tufayli zamonaviy metodlar (ingliz tili, STEAM elementlari) qo‘llaniladi.

4. Istiqbollar: 2030-yilgacha 100% qamrov uchun yiliga 500 ming yangi quvvat kerak. Oilaviy MTTlar bu maqsadga eng mos - tez ochiladi, arzon va moslashuvchan. “Binafsha” kabi tashkilotlar raqamlashtirish (elektron bitimlar 2025-yildan), malaka oshirish va inklyuziv ta’limni joriy etish orqali rivojlanishi mumkin.

Muammolar:

Sifat nazorati, kadrlar tanqisligi va moliyaviy barqarorlik. Yechim - davlat monitoringi va o‘qituvchilar malakasini oshirish.

Xulosa / Muhokama:

Xizmat ko‘rsatish sohasining rivojlanishi, xususan oilaviy nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlari misolida, O‘zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida muhim o‘rin tutmoqda. “Binafsha” kabi muassasalar davlat siyosati qo‘llab-quvvatlashi bilan qamrovni oshirish, ish o‘rinlari yaratish va oilalar farovonligini ta‘minlashda samarali

model hisoblanadi. 2030-yil maqsadlariga erishish uchun xususiy sektor ishtirokini yanada kuchaytirish, sifat standartlarini joriy etish va imtiyozlarni kengaytirish zarur. Bu nafaqat ta'lim sohasini, balki butun xizmatlar sektorini yangi bosqichga olib chiqadi. Kelajakda bunday tashkilotlar soni va sifati o'sishi bilan jamiyatning intellektual salohiyati mustahkamlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-158-son Farmoni. "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4312-son Qarori. Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi, 2019.
3. Milliy statistika qo'mitasi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari statistikasi, 2025. <https://stat.uz>
4. INVEXI. O'zbekistonda xizmatlar sohasining rivojlanishi: 2025-yil yanvar tahlili.
5. Daryo.uz. O'zbekistonda jami bog'chalar soni ma'lum qilindi, 2025.
6. Gazeta.uz. O'zbekistonda bolalarning 74 foizi maktabgacha ta'lim bilan qamrab olingan, 2024.
7. LEX.UZ. 595-son Nizom. Oilaviy nodavlat MTTlar to'g'risida, 2018.
8. Israilova, H. M., & Uzoqov, I. E. (2023). Oliy o'quv yurtlarida sog'lom turmush tarzi haqida ta'lim berishning o'ziga xos xususiyatlari. *Science and Education*, 4(11), 224-231.
9. Uzoqov, I. E., Lapasova, Z. K., & Jabborxonova, G. A. K. (2022). Oziq-ovqat mahsulotining xavfsizligi: muammolar va yechimlar. *Science and Education*, 3(7), 41-52.
10. Sarikulov, M. X., Uzoqov, I. E., & Lapasova, Z. K. Q. (2022). Oliy ta'lim muassasalarida yosh kadrlarni sifatli inklyuzif o'qitishni rivojlantirish va yetuk kadrlarni tayyorlash. *Science and Education*, 3(6), 784-788.
11. Karimqulov, Q. M., Uzoqov, I. E., Sarikulov, M. X., & Xursanova, M. Y. (2022). Oziq-ovqat mahsulotlarini sifatini aniqlash va tasniflash usullari. *Science and Education*, 3(9), 157-161.
12. Мамадалиева, Н. А. (2022). Ресурсобережение основа экономического роста. *Science and Education*, 3(12), 427-433.
13. Мамадалиева, Н. А., & Суяров, Х. У. (2023). Кончилик саноатида янги технологияни жорий этиш ва унинг иктисодий самарадорлигини баҳолаш йўли. *Science and Education*, 4(5), 789-795.
14. Mamadalieva, N. A. (2021). The Importance of Ecotourism for Those Working in the Chemical Industry. *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY*, 1(1), 1-4.

15. Мамадалиева, Н. А., & Исломова, Р. А. (2022). Кимё Саноатида Ишловчилар Учун Экотуризмнинг Аҳдмияти. *Miasto Przyszlosci*, 30, 65-68.
16. Uzoqov, I. E., & Sayfiddinov, A. A. (2025). Tovarlar barqarorligiga tashish va saqlash sharoitlarining kimyoviy hamda ekologik ta'siri. *Science and Education*, 6(10), 110-113.
17. Uzoqov, I. E., Yusupov, B. B. O. G. L., Nurmatov, B. X. O. G. L., & Imankulova, G. Y. Q. (2025). E-Learning: Unpacking the Theories and Methodologies for Effective Digital Education. *Science and Education*, 6(6), 726-729.
18. Узоков, И. Э., & Иманкулова, Г. Е. (2025). Теория и методика электронного образования в технических университетах. *Science and Education*, 6(6), 799-801.
19. Karimkulov, K. M., Uzaqov, I. E., Yusupov, B. B. O. G. L., & Abdumannobova, D. M. Q. (2024). Qahva turlari, kimyoviy tarkibi va ishlab chiqaruvchi kompaniyalarni tahlili. *Science and Education*, 5(2), 184-191.
20. Karimkulov, K. M., Uzaqov, I. E., & Abdumannobova, D. M. Q. (2024). Kofening turlari, kimyoviy sifatini aniqlash va tasniflash usullari. *Science and Education*, 5(2), 166-176.
21. Uzaqov, I. E., Xamroxonova, S. J. R. Q., Ro'Zimova, M. M. Q., & Uzoqova, Z. A. Q. (2024). Orol dengizini qurishidan kelib chiqadigan global muammolar va yechimlar. *Science and Education*, 5(2), 77-83.
22. Сарикулов, М. Х., Узаков, И. Э., Куйбаков, Б. Б., & Хунаров, А. М. (2023). Роль воспитания в формировании гармонично развитого поколения. *Science and Education*, 4(6), 554-560.